

ТЕМÆ.

Нæртон фæткъуы – нæ мадæлон æвзаг

Директор

[Signature]

Исиева С.А.

НÆРТОН ФÆТКЪУЫ – НÆ МАДÆЛОН ÆВЗАГ

Нысан: рæзгæ фæлтæрæн сæ уарзондзинад фæтыхджындæр кæнын нартты эпос – нæ адæмы историмæ, нæ æвидигæ мадæлон æвзагмæ, нæ райгуырæн бæстæ – Ирыстонмæ.

– Хъисынфæндыр –

Амонæг: Æвдисæм литературон-музыкалон композиции «Нæртон фæткъуы – нæ мадæлон æвзаг».

– Музыкаæ –

Кæсæг: Нæртон фæткъуы – нæ мадæлон æвзаг,
Йæ къалиутыл та мин-мин дыргъы хуртау.
Уæрхæджы фырттау хъахъхъæнджытæ – мах,
Фырхъалæй уæд фынаей цы кæнæм дуртау?
Хуыцауы лæвар – диссаг дзырдты хуртуан,
Фæлтæрты бурæмæдз, сæ зæрин таг.
Кæд ма нын исты баззади æлутон.
Уæд иунæг уый – нæ мадæлон æвзаг!
Нæ удтæ дзы æрвон быркуытау дзаг
Куы уой, кæндзыстæм царддугъы фыццаг.
(Къадзаты Станислав).

Амонæг: О, стыр хæзна кæддæриддæр хъахъхъæнинаг вæййы цæсты гагуыйау. Куыд нæ хъуамæ хъахъхъæнæм мах дæр нæ мадæлон æвзаг, кæд æмæ Нарты фæткъуыйау йæ дыргътæ æлутон сты! Кæд æмæ æвзаг у адæмæн сæ кувæндон, сæ уд, сæ ивгъуыд, сæ царды уаг æвдисæг, сæ развæндагамонæг.

Директор

[Signature]

Цисова С. А.

Кæсæг:

Цы удвидар бæсгуыхт нæ дзырды фарн уастæн! –
Мæ уарзт мын, мæ маст мын æнусты фæхаста.
Фыстой йæ сæрмæттæ, уæд скифтæ сæ фæттæй.
Æ бæхты цæфхæдтæн сæ цъæхснаг цæхæртæй.
Йæ дардыл хæтæнтæ – Дон, Днепры гуылфæнтæ.
Йæ фарны кæлæнтæ – Донбеттырты сæнттæ.
Æвæрдтой йыл цъутта æрцæуæг хæддзутæ,
Цыфыддæр фыдгултæ: агуыр уа, фыдгунтæ.
Рæхуыстой йæ арцæй, фæлвæрдтой йæ артæй.
Æхстой йæ мæнгардæй гадзрахаты фатæй.
Æппæрстой йæ хъоргъы – куыд баззайа рохы.
Йæ цот æй фыдохы ныууагътой-иу рохы.
Нæ басаст ирон дзырд – куырыхонæй номдзыд.
Тыхы бон хæстон уыд: нæ фæгад нæртон дзырд.
Æхсысти фæтыгау, куы буц уыд фæрдыгау.
Къостайы цæстытæй æрттывта æрвыгау.
Уый ме ‘лгъыст, мæ ард у, мæ денджыз, мæ арв у
Хъæуы мæ йæ арфæ йæ фæтæн, йæ арфы
Куысты уа, фæдисы – мæ монц мын, мæ рис мын
Æвзæгты цæдисы бæрзонд фарнмæ сисы.

(Хъодзаты Æхсар).

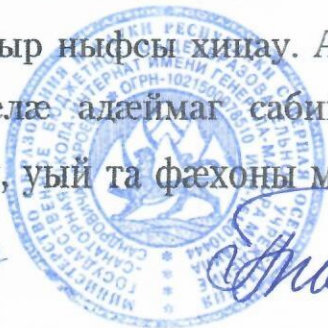
Амонæг:

✓Цæмæй райдайы Райгуыраен бæстæ? Ацы фарстæн мын
дзуапп ис, фæлæ дзы уæддæр æппæты растдæр у ахæм: «Рай-
гуыраен бæстæ райдайы авдæны зарæгæй, мады алолайæ».

Адæймаг цы бæстæйы, цы зæххыл райгуыры, уый фæхо-
ны Фыдыбæстæ, Фыдызæхх. Уымæн æмæ фыд у райгуыраен
зæхх – хъахъхъæнæг æмæ амалгæнæг. Хъуамæ уа фидар зæр-
дæйæ, стыр ныфсы хицау. Æмæ кувы Уастырджимæ.

Фæлæ адæймаг сабийы бонтæй фæстæмæ цы ‘взагыл
фæдзурæ, уый та фæхонæ мадæлон. Уымæн æмæ йæ райсы йæ

Директор

[Signature]

Исоева С.А

мады æхсыримæ. Уымæн æмæ кьонайы тавс фыццаджыдæр
мады зæрдæйæ цæуы, артдзæст уый хъахъхъæны. Бынаты хи-
цауæн мады архайд фылдæр ахъаз у.

Æмæ иугæр афтæ у, уæд маделон æвзаг ис схонæн адæ-
мы Бынаты хицау, йæ Сафайы рæхыс, йæ кьонайы тавс.

– Фæлмæн, авдæны зарæджы хуызæн музыка –

Кæсæг: О, ма ахсджиаг, о, ме ‘взаг, о, ма фыдæлты хъæлæс!
Дæу лæджы ном æмæ фарнау хизын сæфты къахæй æз!
Узта цадæггай ма авдæн, зарыд алолай ма мад.
Хъуыстон й ‘аргъæуттæн æнайæн – æз уæд бамбæрстон дæ ад.
О ма ахсджиаг, ма уидаг! Удæн диссагдæр цы ис!
Зонын, сонтæй нырма зонын æз дæ цин æмæ дæ рис
Мысын, зонгуытыл фыццаг хатт æз зæрдæбынæй куывтон:
Де ‘вджид, о, Хуыцау, нæ сæрма, знагæн мацы уæд йæ бон!
(Тукай).

– Музыка –

Амонæг: (Мадæлон æвзаг – дзыллæйы ахсджиагдæр тугдадзин. Мадæ-
лон æвзаг – уæле искæ, бынæй ахадгæ къæбиц. Æвæрд дзы
нæ дзыллæйы историон æмæ культурон бынтæ. Арвы айдæ-
нау дзы зынынц нæ фыдæлты цин æмæ маст, нæ адæмы на-
цион удыхъæд.)

– Ныфсдæттæг музыка –

Кæсæг: ✓ Ирон æвзаг! Ма зынджы хай, ма арт!
Æрттив, æхсид æнусбонтæм æдасæй.
Дæ цæрайæ, дæ рух æмæ дæ тавсæй

Директор

[Handwritten signature]

Умарова С.А.

Цæрдзынаен æз æмæ хæрдзынаен ард.
Дæ норст цæхæрæй равзæрдысты нарт.
Æхсидæвтæ æрхастой Анахарсæй.
Дæ фарны хъæр, дæ маст æмæ дæ уарзтæй
Нæхи Къостайæн сæнусон йæ цард.
О, ме 'намонд! Евразийы быдыртæй
Кæнынц фæдисхъæр, удисгæ, нæ дзырдтæ.
Мæ уды хæзна цауæггаг фæцис.
Дæу чи хъыгдара – урс уæрыкк дын фестæд!
Дæ фыдæлтæ – санскрит æмæ авестæ
Цæр се 'рцыдмæ! Мæ рæзæнтæ! Мæ ис!
(Хъодзаты Æхсар).

– Музыкае –

Амонæг:

Æвæдза, цал буц номы сæвæрдтам не 'взагыл! «Нæ хæз-надон», «Нæ быркуы», «Цыкурайы фæрдыг», «Нæ зынджы хай», «Хуыцауы лæвар» æмæ бирæ æндæртæ. Фæлæ ном сæвæрын диссаг нæу. Стæй номæвæрагыл йæхиуыл дæр хæс æвæрд кæй ис, уый нæ рох кæнын куы райдыдта. Æндæра, æцæгдæр буц дариккам нæ мадæлон æвзаг æмæ ахæм уавæр-мæ не 'рхаудайд. Æндæра йæ сыгъдæг хъомыс æнкъариккам зæрдæйæ.

Уæвгæ нын уый æрмæст абоны низ нæу. Мæнæ куыд уайдзæф кодта XX-æм æнусы тæккæ райдиан Иры фæсивæдæн Гæдиаты Секъа.

Кæсæг:

Худинаг уæм куыд нæ кæсы
Æнцад бадын фыдæрадаен?
Иу уæ лæгау куыд нæ тæрсы
Фесæфынæй Иры 'взагæн!

Директор

Имам –

Исмаев С.А.

..... (паузæ)

Ирон адæм цытæ сысты?!

Чи гуырдзыйаг, чи – уырыссаг.

Чи тæтæйраг, чи – кæстгон.

Никуы федтон ахæм диссаг,

Ныр куыд сæфы Ирыстон.

Амонæг: О, (мах фæстаг рæстæг тынг арæх дзурæм ирон æвзаг сæфы, зæгъгæ. Уымæ уыцы ныхас фылдæр фæкæнæм уырыссагау. Хъыгагæн, рæзы, мадæлон æвзаг кæмæй ферох æмæ уырыссаг æвзаг, йе та гуырдзиаг æвзаг дæр хуызæнæн чин æма базыдта, уыцы ирæтты нымæц.)

Кæсæг: (Ис-æвзагæй нал дзурæм иронау,
Ис-хъæбулæй не ‘взаг у æвæрд –
Стыр уырыссæн нал хизæм йæ ронæй
Удæй МА куыд уæм ирæттæ уæд!)
«Макæй уарзæм», - афтæ æз нæ дзурын.
Фæлæ уарзтæй хъуамæ МА уæм куырм.
Зæрдæ дæр цы риуæн равзæрд хурау,
Рухс кæнæд æппæты фыццаг уым!

(Къадзаты Станислав).

– Сæрыстыр музыка –

Амонæг: Æмæ, бæргæ, бæргæ, мæнæ ацы ныхæстæ алы ироны бон дæр зæгъын куы уайд:

Сты зондæн уацхæссаг æппæт дунейы ‘взæгтæ,
Нæ дзы ‘взарын хæстæг æмæ дæрддаг.
Фæлæ ныххойыс зæрдæйы къæсæртæ
Æрмаестдæр ды, ма мадæлон æвзаг.

(Астемыраты Изетæ).

Директор

Иванов

Иванова С.А.

Амонæг:

(Зæххы цъарыл ис тынг бирæ æвзæгтæ æмæ алы æвзаг дæр у æнæхъæн Дуне. Алы адæмæн дæр йæ царды сæйраг нысан у национ хæдбындурдзинад агурын.)

Цалынмæ адæм нæ фесæфта йе дрфу, уæдмæ йæ фарн цары, уæдмæ ис æууæнк. Хион, дам, цæсты нæ ахады, фæлæ нын, дзæнæты бадинаг Уарзиаты Вилены загъдау, у бамбарын Афон нæ мадæлон æвзаг кæй у фæстаг цардæгас индои-райнаг æвзаг. Уый нæ кæй иу кæны европаг скифтæ æмæ сæрмæттимæ, азийаг сактæ æмæ массагеттимæ æмæ æппын-фæстаг нæ фыдæлтæ алантимæ. Æмæ нын кæд нæхицæн уæлдай уæзы хос у, уæддæр æй цæсты гагуыйау хъахъхъæ-нæм дунеон цивилизацийæн, хъахъхъæнæм æй иунæг æвæд-жиауы хæзнайау.

Кæсæг:

У иу æвзаг дæр а дунейæн фаг.

Фæлæ нæ ивынц мады риу æндæры!..

Мæлæн дын нæй, нæ мадæлон æвзаг

Кæд ма æрбайсæфт хоры нæмыг мæры?!

Ды незаманæй ацы боны онг

Нæ фесæфтай дæ уаз хъæлæс, дæ намыс.

Æнус-æнус дæ сыгъдæг уды конд

Цырен арт æмæ карды комыл бахсыст.

... Мæлæн дын нæй, мæ мадæлон æвзаг, -

Дæ зæронд мад у ацы зæххы къори,

Æмæ куы сæфай (ма зæгъæд ызнаг), -

Дæуимæ сæфы дунейы истории!

(Хаджеты Таймураз).

Амонæг:

(Мадæлон æвзагыл дзургайæ куыnnæ хъуамæ рахиза нæ ны-хас чиныгмæ! Чиныг у ахæм æвидигæ мигæнæн, æмæ нын

Директор

Ибрагимов

Ибрагимов С.А.

æхцонай сæтты нæ уды дойны, афтæмай йæ æлутон къаддæр
нæ кæны. Ирон мыхуырай, ирон чиныгæй цæуынц удхъомы-
сы хæрзтæ.)

Кæсæг:

Ирон чиныг.

(Ирон чиныг, сызгъæрин фестай уастæн!
Ды басгуйхтæ Ирыстонæн мæсыг.
Дæу æз ыстыр Хуыцауы фыстау кастæн,
Фырцинай тагъд мæ уадултыл цæссыг..
Дæ фæрцы хохы базыдтон Къостайы,
Ыссыгътой мын ныфсы цырагътæ Нарт
Ныр рыджы удау де стыр намыс тайы,
Ысласта дæм æгъатыр рæстæг кард.
Ирон лæджы дæр нал хъæуыс... Йæ царды
Зынаргъдæр уымæн уаз дзырдтæй къæбæр
Мæлы сындæгтай н 'адæмы фар нарты, -
Нæ адзалыл нæма сæттæм уæддæр.
Ирон чиныг, дæ сау марой, дæ фæдис
Æхсины лæгтæм нал хъуысы æппын,
Фыдæлтты кад, фыдæлтты 'фсарм цы фæцис?
Нæ лæгдæрты цæмæн ныххафы рын?
Ирон чиныг, сызгъæрин фестай, уастæн!
Ды басгуйхтæ Ирыстонæн мæсыг.
Дæу ыз ыстыр Хуыцауы фыстау кастæн,
Фырцинай тагъд мæ уадултыл цæссыг...

(Хæмыцаты Албег).

— Музыкаæ —

Директор Цроева С.А.

Амонæг: / Афтæ уæдæ. Кæд дзырд у кæй дзыхæй схауд, уый хал-
дих, кæд лæгæн йæ ныхас йæ намысы æмсæр у, уæд адæмæн
та йе 'взаг у йæ намыс, йæ уд, йæ хъысмæт.

... Алы адæймагыл дæр йæ фыдыбæстæйы раз хæс æвæрд
куыд ис, афтæ йæ мадæлон æвзаджы раз дæр. Хъуамæ йыл
дзура йæхæдæг дæр æмæ йыл уый дзурын сахуыр кæна йæ
кæстæрты дæр. Алы адæймаджы уды дæр кæд ис йæ адæмы
хуызист æмæ ныв, уæд уый фыццаджыдæр йæ мадæлон æв-
заджы фæрцы.

Кæсæг: Нал ис мæ фыд, фæлæ ис Фыдыбæстæ!
Нал ис мæ мад, фæлæ ис мадæлон æвзаг!
Æмæ искуы мах екынауал уæм,
Уæддæр-иу уæнт нæ кæстæртæн,
Нæ кæстæртæн мыттагмæ
Фыдызæхх æмæ мадæлон æвзаг.

(Къадзаты Станислав).

— Рухс музыкае —

Амонæг: (Гъе афтæ уæдæ – алы адæймаг дæр йе 'взаг фæзоны, цас
æй уарзы, уыйбæрц. Цы нæ схуыдтам нæ мадæлон æвзаг буц-
дæрæн, фæлæ цæмæй уыцы ныхæсты фарн уа, уый айдагъ
ахуыргæндтæ æмæ фысджытæй, ахуыргæнджытæ æмæ журна-
листтæй аразгæ нæу. Уый аразгæ у не 'ппæтæй дæр, нæ алкæ-
мæй дæр, алы иронæй дæр). Æмæ ныууадзæм цъиувæдис, фæ-
лæ скæнæм зиуцæдис нæ мадæлон æвзаджы, нæ фидæны сæ-
раппонд. (Æгъдæуттæ дæр æмæ рæсугъддзинад дæр иууылдæр
æвзагæй цæуынц. Æмæ нæ мадæлон æвзаг Елхотæй дарддæр
нæ хъæуы, зæгъгæ, чи дзуры, уыдон не 'мбарынц сæ магуыр-
динад.)

Директор

Алиев

Усоева С. А.

1-аг кæсæг:

Æрмæст Елхотмæ дæ кæмæндæр
 Мæнæн та – хуры уазмæ.
 Мæ уды азæлы тæмæнтæй
 Дæ алы мыр хъуытазау.
 Кæмæндæр дæ æрмæст Елхотмæ,
 Мæнæн – зæххы кæрæттæм.
 Йæ ардхæрæн дæ хуры цотæн,
 Дæу музеймæ нæ дæтты.
 Елхоты онг дæ ды кæмæндæр,
 Мæнæн та – Нарты бæстæм.
 Сæрмæтты, аланты хæтæнтæм,
 Уæнт арфæйаг сагъæстæ!

2-аг кæсæг:

Кæмæндæр дæ æрмæст Елхотмæ,
Мæнæн та дæ Парнасмæ.
Мæнæн та стъалытæн сæ кондмæ,
Къостайы дзырды тавсмæ.
Кæмæндæр дæ æрмæст дыууæмæ,
Мæнæн та дæ æрдзæмæ.
Æрмæст гуыбынмæ дæ кæмæндæр,
Мæнæн та дæ зæрдæмæ.
Кæмæндæр дæ æрмæст къæсæрмæ,
Мæнæн та дæ Хуыцаумæ!
Кæмæндæр дæ айдагъ изæрмæ,
Мæнæн тъымы-тъымамæ!

(Къадзаты Станислав)

– Музыка, сарыстыр, ныфсдэттæg –

Директор

Shen-

Yuseva C.A.

Амонæг: Зынаргъ æмбæлттæ, сыхах бакастыстут литературон-музыка-
лон композиции: «Нæртон фæткъуы – нæ мадæлон æвзаг»-
мæ. Пайдагонд дзы æрцыд Хъодзаты Æхсар, Тукай, Астемы-
раты Изетæ, Хаджеты Таймураз, Хæмыцаты Албег, Къадзаты
Станиславы æмдзæвгæтæй. Кастысты сæ дæсæм къласы
ахуырдаутæ. Бузныг.

Директор

[Handwritten signature]

Цаева С.А.